

Ακούτε την λαογραφική έκπομπή της Πανελληνίου Ένώσεως Ποντιακών Σωματείων - Ποντιακή Ήχώ - που γράφει και επιμελείται ο Στάθης Ευφραθιάδης.-

... το σήμα σβήνει ...

Αγαπητοί ακροαταί,

Στή σημερινή μας έκπομπή θα μεταδώσωμε τραγούδια του ποντιακού γάμου και λίγα λόγια για το περιεχόμενό τους.

Τό τραγούδι, μέ τό οποῖο ξεκινᾷ ὁ γαμπρός μέ τήν συντροφιά του μέ κατεύθυνση τό σπίτι τῆς νύφης, εἶναι εὖθυμο καί πανηγυρικό. Ἀχπά-σικεταί τ' ἄλλ᾽ τῇ γαμπροῦ γιά τό νυφέπαρμαν.

... ΛΥΡΑ - ΤΡΑΓ ...

Στό σπίτι τῆς νύφης περιμένουν μέ αγωνία τό χαρμόσυνο γεγονός: Τήν ἐμφάνιση τοῦ γαμπροῦ. Μέ τόν ἐρχομό του ἀρχίζει μιᾶ εἰκονική ἀντίδραση. Οἱ συγγενεῖς τῆς νύφης ἐμποδίζουν στήν ἀρχή τήν συντροφιά τοῦ γαμπροῦ, δέν τήν ἀφήνουν νά πλησιάσῃ. Μετά ἀπό κάποιες λογομαχίες καί ἀντιδράσεις, πού ἔχουν περιεχόμενο χιουμοριστικό, ἀρχίζει ἡ διαδικασία γιά τήν ἐξοδο τῆς νύφης ἀπό τό πατρικό της σπίτι.

Τό σχετικό τραγούδι, ὡραῖο καί συγκλονιστικό, φανερώνει τούς ἀκατάλυτους ἠθικούς δεσμούς ἀνάμεσα στήν νύφη καί ὅλους τούς δικούς της, πατέρα, μητέρα καί ἀδελφία. Ἦρθε ἡ ὥρα νά τούς ἀποχωριστῇ. Θά φύγῃ ἀπό τό σπίτι, ὅπου γεννήθηκε καί μεγάλωσε, γιά νά χτίσῃ ἄλλο σπίτι. Τό πρῶτο εἶναι σπαραγμός. Τό δεύτερο, ἐπιτέλεση ὑψηλοῦ ἠθικοῦ καθήκοντος.

Ὅσῃμερον τό κόρασον δύο καρδῶπα ἔχει

τ' ἕναν ἀφήνει σῇ κυροῦ καί τ' ἄλλο παῖρ' καί πᾶει

Ἡ ποντιακή μοῦσα κατά τήν μεγάλη τούτη ὥρα προσπαθεῖ νά ἀπαλύνῃ τόν πόνο τοῦ ἀποχωρισμοῦ, προσφέροντας χαρούμενες νότες.

Σήμερα ἄλλος οὐρανός, σήμερα ἄλλη μέρα

σήμερα στεφανώνεται ἀητέντς τήν περιστέραν

‘Αλλά τό συγκινητικὸ στοιχεῖο κυριαρχεῖ τὴν ὥρα τῆς ἐξόδου τῆς
νύφης ἀπὸ τὸ πατρικὸ σπίτι. Ἔτσι, ἡ ποντιακὴ μοῦσα ξαναγυρίζει στὸν
πόνο τοῦ ἀποχωρισμοῦ καὶ μάλιστα τοῦ ἀποχωρισμοῦ μάνας καὶ θυγατέρας.

Σήμερα μαῦρος οὐρανός, σήμερα μαῦρη μέρα
δὲ σήμερα χωρίζουνταν μάνα καὶ θεγατέρα

. ΛΥΡΑ - ΤΡΑΓ

Ἡ ποντιακὴ μοῦσα γιὰ τὴν ὁρφανὴ ἀπὸ πατέρα νύφη παρουσιάζει
ποίημα, ποὺ εἶναι τραγωδία ἀληθινή. Θυμίζει τὴν ἀρχαία ἐλληνικὴ τραγω-
δία καὶ τοὺς συγκλονιστικοὺς μύθους ἀναφορικὰ μὲ τὴν τιτάνεια πάλη
τοῦ ἀνθρώπου ἐναντὶ τοῦ χάροντα καὶ γιὰ τὴν κατάργηση τοῦ θανάτου.

Ἡ νύφη εἶναι ἑτοιμὴ νὰ βγῇ ἀπὸ τὸ πατρικὸ τῆς σπίτι. Ὁ πατέρας
τῆς βρίσκεται στὸν Ἄδη. Ἡ διαδικασία τοῦ γάμου σταματᾷ.

Στεῖλνε σὸν Ἄδη νὰ εἰδῇσιν τὸν κύρην ἄτς παραγγεῖλνε

Ἀκούει ὁ νεκρὸς πατέρας τὸ μήνυμα καὶ ἀγωνίζεται, νὰ φύγῃ ἀπὸ
τὸν Ἄδη καὶ νὰ ρθῇ στὸν Ἑπάνω Κόσμο, νὰ προφθάσῃ καὶ νὰ δῇ τὴν κό-
ρη τοῦ νύφης. Ἀλλὰ ἡ μάχη μὲ τὸν ψυχαρπάχτη εἶναι τραγικὴ. Ὑπὲρ αὐτοῦ
εἶναι πάντοτε τὸ ἀποτέλεσμα. Ἔτσι, ὁ νεκρὸς πατέρας στέλνει μήνυμα
στὸν Ἑπάνω Κόσμο.

Ἄς τρῶν καὶ πλὴν ὀϊφίλοι μου καὶ παραστέκν τὴν κόρη μ’

Οἱ φίλοι, οἱ φίλοι οἱ καλοὶ, ποὺ θὰ ἀναπληρώσουν τὸ κενόν, τὸ
μέγα κενόν, ποὺ δημιουργεῖ ἡ ἀπουσία τοῦ πατέρα τὴν ὥρα, ποὺ ἡ κόρη
αὐτοῦ βγαίνει νύφη ἀπὸ τὸ πατρικὸ σπίτι.

. ΛΥΡΑ - ΤΡΑΓ

Περιέχει τραγικὸ μεγαλεῖο ἡ μοῖρα τῆς γυναίκας. Ἐγκαταλείπει
πατέρα, μητέρα καὶ ἀδελφία, μὲ προορισμὸ τὴν δημιουργία μιᾶς καινούρ-
γιας οἰκογένειας, ὅπου θὰ κἀνῃ ἄλλον πατέρα, ἄλλη μάνα καὶ ἄλλα ἀδέλ-
φια.

Ἀφῇ κόρη τὸν κύρη σου καὶ ποῖσον ἄλλον κύρη

ἀφῇ κόρη τὴ μάνα σου καὶ ποῖσον ἄλλεν μάνα κ.ο.κ.

Ἡ ποντιακὴ μοῦσα κάνει ἔπειτα παραινέσεις πρὸς τὴν νύφη, ποὺ
ἔχουν ὑψηλὸ ἠθικὸ περιεχόμενο.

Τίμα κόρη τὴν πεθερά σ’ ἀσὴ μάνα σ’ καλλίον

Τό πεθερόν σ', άσόν κύρη καλλίον. ~~Οι άδελφοί σου~~ Τ' άντράδελ-
φια σ' άσ' άδελφια σ' καλλίον.

Τίμα κόρη τόν άντρα σου άσ' όλονούς καλλίον

. ΛΥΡ - ΤΡΑΓ

Μετά τό πάρσιμο τής νύφης,τό νυφέπαρμαν ή νυδόπαρμαν,ό γάμος
συνεχίζεται πάνω σέ διαφορετική βάση.Κυριαρχεί περισσότερο τό αίσθη-
μα τής χαράς.Είναι ανάλογα καί τά τραγούδια.

Μετά τή στέψη,ό πρώτος χορός τοῦ ποντιακοῦ γάμου είναι τό θυμί-
σμαν ή τά μονοστέφανα ή τοῦ ζευγαροματί.Οί στίχοι τοῦ σχετικοῦ τρα-
γουδιοῦ παρουσιάζουν τό ὡραίο ἔθιμο μέ τά ἑπτά ζευγάρια,δηλαδή τά
ἑπτά άνδρόγυνα καί ἕνα ἄλλο πρόσωπο,σύνολο 15 πρόσωπα,πού χορεύουν
μαζί μέ τήν νύφη καί τόν γαμπρό τόν ιδιόρρυθμο σιγανό χορό τοῦ θυμί-
σματος,κρατώντας ἀναμμένες λαμπάδες στά χέρια.

Τά άνδρόγυνα,πού συμμετέχουν στόν χορό τοῦ θυμίσματος,δέν πρέ-
πει νά ἔχουν συνάφει δεύτερο γάμο.Πρέπει νά είναι μονοστέφανα,πρωτο-
στέφανα δηλαδή.Τήν ἑναρξη τοῦ χοροῦ κηρύσσει ὁ ιερέας,ὁ ὁποῖος φάλ-
λει προηγουμένως ειδικό τροπάρι. 'Ανάμεσα στά ἄλλα φάλλει

Σόν 'Ιορδάνην ποταμόν νά πᾶν'νά κολυμπήσουν
τόν "Αεν-Τάφον τῇ Χριστοῦ νά πᾶν'νά προσκυνήσουν

Εὔχεται δηλαδή στούς νιδνυφους νά ἀξιωθοῦν καί νά γίνουν προσκυ-
νηταί στούς 'Αγίους Τόπους,νά γίνουν χατζήδες.

'Αλλά ἄς ἀκούσωμε τό ~~σκοπό~~ τοῦ θυμίσματος μέ τά σχετικά δίστι-
χα.

. ΛΥΡΑ - ΤΡΑΓ

'Ο ποντιακός γάμος,πού ἀρχίζει τό Σάββατο βράδυ καί τελειώνει
τά ξημερώματα τής Δευτέρας,ὀλοκληρώνεται μέ τόν χορό κοτσαγγέλ'.
'Ο χορός χορευόταν ἀκριβῶς στά ξημερώματα τής Δευτέρας.Οἱ χορευταί
χορεύοντας ἐπισκέπτονταν ιδίως τά συγγενικά σπίτια καί ἀπό τό καθέ-
να ἔπαιρναν καί μιά κότα.Μέ τίς κότες αὐτές θά γινόταν τό τελευταίον
τραπέζι στό σπίτι τοῦ γαμπροῦ τήν ἴδια μέρα πρός τιμήν τῶν πλησιε-
στέρων συγγενῶν τής νύφης,πού ὅλοι μαζί ὀνομάζονταν "ἀδελφια",τ'ἀδέλ-
φια τῇ νύφει".Τό ἔθιμο αὐτό ἦταν γνωστό σέ πολλές περιοχές τοῦ Πόν-

του.

Ἄς ἀκούσωμε τόνσκοπό τοῦ κοτσαγγέλ'.

. ΛΥΡΑ - ΤΡΑΓ

Ἐδῶ τελειώνει ἡ ἐκπομπή μας. Κοντά σας καί πάλι τήν ἐρχόμενη
ἐβδομάδα τήν ἴδια μέρα καί ὥρα.

. Σ Η Μ Α

Ἀκούσατε τήν λαογραφική ἐκπομπή τῆς Πανελληνίου Ἑνώσεως Πον-
τιακῶν Σωματείων - Ποντιακή Ἠχώ - πού γράφει καί ἐπιμελεῖται ὁ Στά-
θης Εὐσταθιάδης.-

. τό σῆμα σβήνει